

Lovisa, Öckerö

ID: 7016 · Bekræftet position

www.vragguiden.dk/vrag/7016

Position & Dybde

Kort ikke tilgængeligt

WGS84	Dybde (top)	Dybde (bund)
57:42,268N 11:35,537E	2 m	4 m
ED50	Stævnretning	Afstand til kyst
57:42,299N 11:35,616E	Ukendt	0,4 km

Beskrivelse

Svenske kildeoplysninger fra Fornsök **Registrering:** RAÄ L1960:6072 **Kilde:** Riksantikvarieämbetet, Fornsök (CC0 1.0) **Dato:** 15-09-2026 **Kildens position (WGS84):** 57:42,268N 11:35,537E **Område:** Öckerö, Västra Götaland [Åbn den originale registrering i Fornsök](https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/b2a82a90-ee34-4b04-b529-8e22f2a9ff8e) ### Dansk sammendrag Fundstedet sydøst for skæret Grytan, øst for Bolleskären og vest for Hönö, er muligvis resterne af LOVISA ULRICA. Der er ikke bevaret dele af skibskonstruktionen, men i 1989 lå omkring 16 cirka 2 m lange kanoner delvist nedsunket på havbunden sammen med to tøndelignende genstande og mindre rustne jerngenstande. I 1961 blev tre-fire jernkanoner, en hagebøsse, kanonkugler og jerngryder bjærget, heriblandt en kedel på 500-600 liter. LOVISA ULRICA blev påbegyndt i 1757 som et linjeskib med 50 kanoner, men blev overtaget af Svenska Ostindiska Compagniet og foretog fra 1766 fire rejser til Kina. Som ostindiefarer målte hun 44,1 × 11,1 m, havde en dybgang på 5,85 m og en besætning på 140 mand. Kronen købte det slidte skib i 1786, og i foråret 1790 blev det ombygget til et todækket linjeskib med 60 kanoner, men nåede aldrig at blive fuldt udrustet. Efter deltagelse i krigen ved Svensksund krydsede hun den 8. august 1790 sydpå. Efter en vending over på styrbords halse opstod en læk forude om bagbord, og skibet begyndte at tage vand ind. Besætningen pumpede, affyrede nødskud og satte kurs mod land. Da skibet fik slagside til bagbord og lå dybt med stævnen, blev der givet ordre til at kaste de forreste kanoner og ankrene over bord, flytte kanoner agterud og mod styrbord samt sætte bådene ud. Panik gjorde ordregivningen vanskelig; barkassen kom aldrig i vandet, og den overfyldte otteårede båd kæntrede under nedfiringen. Officererne forlod i hemmelighed skibet i en slup agter. Mindre end en time efter lækagens opståen kæntrede og sank LOVISA ULRICA. Både fra nærliggende skibe reddede 84 af den næsten 400 mand store besætning. Officielt mente man, at kanoner stuvet i forskibet var kommet i bevægelse under vendingen og havde slået hul i det rådangrebne skrog. Skibets store egenvægt, overlast og midlertidigt tætnede nedre kanonporte under vandlinjen bidrog sandsynligvis. Da forliset blev antaget at være sket omkring 15 sømil fra Vinga, er kanonerne ved Bolleskären blevet forklaret med, at vraket kan være ført ind mod land af en salt undervandsstrøm; en anden mulighed er, at skibet nåede længere ind, før det sank. --- ### Svensk originaltekst fra Fornsök **Beskrivelse:** Fartyglämning, LOVISA ULRICA (?), 1790-08-08. Inga bevarade delar av skeppskonstruktionen finns. På botten, delvis nedsjunket, ligger ca 16 kanoner, ca 2 m långa, varav flera ligger alldeles tätt tillsammans, sida vid sida. Dessutom finns två tunnlignande föremål med en diameter på ca 0,5 m och en uppskattad längd på 0,75 m. På platsen finns också enstaka små sönderrostade järnföremål (status 1989). Bärgringar: Dykarskolan vid KA4 bärgade under våren 1961 3-4 järnkanoner, en nickehake samt en av de stora järnkittlarna (ca 5-600 l). Fyndlista: En sportdykarklubb och militära dykare vid KA 4 bärgade 1961 4 st järnkanoner samt en stor järnkittel på 5-600 liter, ett antal kanonkulor samt en mindre järngryta. Järnkanonerne konserverades inte, utan låg vid Nya Varvet tills de pulveriserades. Enligt annan uppgift fördes kanonerne till Sjöfartsmuseet i Göteborg, där de ställdes ut. **Alternative navne:** - KRONPRINSESSAN LOVISA ULRICA - LOVISA ULRICA **Orientering:** SO skæret Grytan strax öster om Bolleskären, V Hönö. **Placering:** Under vand **Tradition:** En

modell, som sägs vara byggd 1766 och föreställa Lovisa Ulrica som ostindiefarare finns utställd på SSHM. Modellen har emellertid två kanondäck med sammanlagt 46 st kanoner, medan Lovisa Ulrika snarare hade 24 kanoner under sin tid som ostindiefarare. Det får därför anses troligt att modellen visar hur Lovisa Ulrica såg ut innan hon byggdes om för ostindiska kompaniets räkning. På SSHM förvaras också kaptenen Mathias Holmers berättelser från sin kinaresa ombord på Lovisa Ulrica och fartygets tvåtungade sidenflagga från samma epok. Lovisa Ulrica hade natten innan förlisningen kryssat söderut mellan Skagen och Vinga och befann sig ungefär 15 DM från Vinga vid förlisningen. Man har därför antagit att hon förliste ute till havs, och fyndet av kanonerna vid Bolleskären har man velat förklara genom en teori om att fartyget fångats upp av en salt undervattensström och förts in mot land. En annan teori är att Lovisa Ulrica under sin sista timma hann längre in mot land än vad man trott innan hon sjönk. Vid ytterligare en fyndplats, belägen vid skäret Dynan O Öckerö och påträffad av militära dykare 1977, har man frågat sig huruvida även den utgör en del av Lovisa Ulrikas förlisning. Fynden här består av kanoner. Förmodligen kommer dessa kanoner från ett annat fartyg. Det finns även en sägen om att ett ryskt örlogsfartyg som passerade Öckerö, troligen i början av 1800-talet, prejade en fiskebåt och tog med sig en Jakob Röd som lots ut mot öppet vatten. Denne satte emellertid fartyget på grund vid Bolleskären, blev jagad på skäret men kastade sin mössa i sjön vid Bratten och lurade därigenom ryssarna att han drunknat. Denna plats skall därav kommit att kallas Jakobs Bratt. Vraket skall ha legat på 2-4 meters djup och haft 30-40 cm tjocka spant. Dessa skall ha sprängts av ortsborna år 1918 för att komma åt kopparbultarna. Vidare skall man ha lyckats bärga 125 kg koppar från vraket. En snarlik sägen finns emellertid även rörande ett vrak som skulle ha satts på grund på Vrångö. Historik: Lovisa Ulrica konstruerades av skeppsbyggmästaren Harald Sohlberg. Fartyget var planerat som ett 50 kanoners linjeskepp, och påbörjades 1757, men brist på pengar gjorde att arbetet gick långsamt framåt. 1763 anhöll Svenska Ostindiska Compagniet om att få övertaga skeppet, vilket beviljades. Back och halvdäck byggdes samman till ett fluscdäck, så att det mellan stormasten och fockmasten endast fanns en lucka överlagd med trall. Hyttdecket blev också större. Det nedre kanondäckets kanonportar, vilka delvis byggdes igen, med undantag av vad som eventuellt kunde behövas vid lastning. Som ostindieskepp mätte hon 44,1 x 11,1 m, och hade ett djupgående på 5,85 m. Lovisa bestyckades med 16 - 24 kanoner samt en del kamouflagekanoner i trä, 40 muskoter, 8 bössor, 40 pistoler, 20 bajonetter, 40 värjor, 8 sablar, 75 handgranater och 12 brännare. Besättningen uppgick till 140 man. Sin första resa i kompaniets tjänst anträdde hon 1766 och 1783 anlände hon till Göteborg på sin sista resa som ostindiefarare. Sammanlagt gjorde hon 4 resor till Kina. 1786 inköpte Kronan det då ganska slitna fartyget för 3850 Rdr B:o. Våren 1790 dimensionerade man om henne på varvet Viken och förbyggde henne till ett tvådäckt 60-kanoners linjeskepp med skarp undervattensform och grova skrovsidor. Skrovet tjärmålades och akterspegeln smyckades med figurmålning och skulpturer. Några grundligare reparationer fanns det emellertid inte tid med och hon blev aldrig helt färdigutrustad. Lovisa Ulrica införlivades därefter med västkusteskadern. Lovisa Ulrica deltog i 1790 års krig vid Svensksund. Händelseförlopp: Lovisa Ulrica kryssade söderut. Efter en genomvindsvändning till styrbords halsar uppkom en läcka förut om babord och skeppet började vattenfyllas. Man pumpade, avfyra nödschott och hissade flaggan i schau. Sedan vände man med vinden och satte kurs mot land. Då hon kom att få slagsida åt babord och ligga djupt i fören gavs order om att bryta upp kobryggan, kasta de förliga kanonerna och ankarna överbord samt sätta ut barkassen och åttahuggaren. Order gavs även om att flytta kanoner från fören till aktern och från babords sida till styrbords. Det var emellertid svårt att få manskapet, som drabbats av panik, att samla sig och lyda order. Barkassen kom aldrig i vattnet, och när fartyget krängde över så pass att vattnet strömmade in genom kanonportarna stormade manskapet till åttahuggaren, som blev så full att en blockbult sprang under nerfirandet, varpå båten kantrade. Befälen lämnade i hemlighet fartyget i en slup vid aktern, och kunde i säkerhet se på när Lovisa Ulrika, mindre än en timma efter det att läckan uppstått, kantrade och sjönk med man och allt. Slupar från närliggande fartyg skyndade till och räddade sammanlagt 84 man av den närmare 400 man stora besättningen. Officiellt uppgavs att läckan förmodligen berodde på att de lasten av kanoner, som stuvats i fören, kommit i rullning under vändningen och slagit hål i skrovet, som var angripen av röta. Bidragande orsaker var säkert också att fartyget efter förstärkningen var för tungt i sig själv samt för tungt lastat, och hon delvis låg så djupt att de nedre kanonportarna, som bara var tillfälligt tätade, låg under ytan. Status: Över 30 kanoner, fyra stora järngrytor, en mängd småföremål och kulor finns på botten. Järnet är kraftigt urlakat och endast grafiten är kvar av legeringen. Själva vraket har förstörts av skeppsmask och isskruvningar och inget tycks finnas kvar av trävirket (status 1961).

****Antikvarisk vurdering:**** Fornlämning ****Begrundelse:**** Fartygslämningen uppfyller fornlämningsrekvisiten och har

tillkommit före år 1850. ****Anbefalet vurdering:**** Övrig kulturhistorisk lämning ****Aktualitet:**** Fundet er bekræftet ved en fysisk undersøgelse ****Undersøgelsesstatus:**** Delundersøkt ****Skadestatus:**** Ikke registreret som beskadiget ****Egenskaber:**** - Byggnadsteknik: Kravell - Framdrivning: Segel - Material: Trä ****Skriftlige kilder:**** - Litteraturhänvisning: Kjellberg "Svenska Ostindiska Compagnierna 1731 - 1813" 1975 - Frängsmyr "Ostindiska Kompaniet" 1990 - Unger "Sjöfartsmuseets årsbok 1932" - Hammar "Fartygstyper i svenska Ost-indiska Compagniets flotta" 1931 - Söderlind "Proviant på Lovisa Ulrica" - Göteborgs Tidningar 1961-04-10 - Ny Tid 1961-04-11 - Stockholmstidningen 1961-04-11 - Göteborgsposten 1961-04-12 - Göteborgsposten 1961-01-19 - Göteborgs Handels- och Sjöfarts Tidning 1961-01-20 - U. H. Johansson, 1990, sid 16-25 - Arkivhandlingar: Svenskt marinarkeologiskt arkiv (SMA). - SMG Doss: 145:5 lägg 1a. Inrapportering av Dykarklubben Hydromani 12/8 1960 angående vrakfynd straxt öster om Bolleskären. - SMG Doss 145:1b. - SMG Arkiv: Kustlämningar och marinarkeologi, Bohusläns Museum rapport 1992-02-27. - Extern identitet: Ansvarig organisation: Statens maritima museer, Externt register: SjöMIS, Extern identitet: 9313:003 ****Publiceret:**** 18-02-2022 ****Senest ændret:**** 18-02-2022 ****Registreringsgrundlag:**** Sjøkort ****Målemetode:**** Manuell inprickning ****Positionsfejlmargin:**** 10 m ****Indlæsningsusikkerhed:**** 25 m

Sidst rettet af: twm

Dato: 15-09-2026